

Hoopvolle verhalen

Over feit en fictie in het klimaatdebat

Vooraf

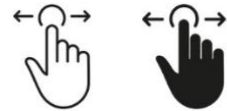
Stel je voor: Hanna ziet berichten over bosbranden, overstromingen en smeltende ijskappen. Ze maakt zich zorgen over het klimaat. Wat doet ze? Misschien zoekt ze informatie, liket ze een artikel op Instagram, of doet ze mee aan een protestactie. Allemaal manieren om te laten zien wat ze belangrijk vindt.

Maar er is nog een andere manier om met die zorgen om te gaan, een manier waar ze waarschijnlijk niet meteen aan denkt. Ze kan namelijk een *verhaal* schrijven. Precies dit deed in 2025 een groep jeugdboekenschrijvers, *Schrijvers voor toekomst*. Ze publiceerden een verhalenbundel, *Hoopvolle verhalen over het einde van de wereld*.

Wat bewoog ze? “Wij geloven dat verhalen een grote rol kunnen spelen in het leefbaar houden van onze planeet. Verhalen schetsen een beeld van een wereld waarin je liever niet of juist wél wilt leven, en laten je daarover nadenken.”

Op de website van [Schrijvers voor toekomst](#) vind je een omschrijving van de verhalen. De verhalen in deze bundel zijn zo verschillend als de auteurs. Wij vinden het belangrijk dat jij verhalen kiest die bij je passen. Doe daarom het volgende:

- ✓ Vorm een tweetal (sommige opdrachten maak je samen).
- ✓ Ga naar de website van [Schrijvers voor toekomst](#).
- ✓ Je vindt de omschrijvingen midden op de pagina. Scroll naar links of naar rechts om ze te lezen.
- ✓ Maak samen een top 3. (De nrs. 1 en 2 kies je samen, je nr. 3 mag ook verschillen. Noteer jouw top 3.)

In dit project lees je de door jou gekozen verhalen en maak je er opdrachten bij. Bewaar alle opdrachten die jij in deze lessenreeks maakt in een **portfolio**. Je docent vertelt je meer over hoe jij uiteindelijk beoordeeld wordt.

We gaan aan de slag met de volgende leerdoelen:

- Ik kan uitleggen hoe verschillende verhalen ingaan op klimaatverandering;
- Ik kan betrouwbare achtergrondinformatie vinden over een klimaatprobleem;
- Ik kan hier goede onderzoeksvragen bij stellen;
- Ik kan hierbij een bronnenonderzoek uitvoeren;
- Ik kan de resultaten presenteren in goed Nederlands;
- Ik kan verschillen benoemen tussen fictie en zakelijke teksten;
- Ik kan reflecteren op de waarde van fictie.

Les 1:

Deze les lezen we gezamenlijk het verhaal *Je mag ook niks meer* van Marc ter Horst. Wat valt je op aan het verhaal? Welke vraag of welke reactie roept het bij je op? We bespreken het verhaal samen na. Na afloop doen we de klimaatquiz.

Les 2:

Je leest je eerste, zelfgekozen verhaal en reflecteert hierop. De antwoorden werk je uit in een tweetal. De één schrijft de antwoorden uit in een verslag. De ander maakt een mindmap hierbij. Weet je hoe je een mindmap maakt? Zo niet, zoek daarover informatie op op internet. Beantwoord de volgende vragen:

- ✓ Vat het verhaal samen in drie tot vijf zinnen.
- ✓ Welk klimaatprobleem wordt er specifiek behandeld in dit verhaal? Wat lees je erover?
- ✓ Welke acties worden er ondernomen?
- ✓ Wist je het probleem waarover verteld wordt bestond en wat vind je er zelf van? Maak je je zorgen?
- ✓ Wat vind je van de personages en hun gedrag? Wat zou jij tegen ze willen zeggen als ze echt waren? Leg uit.
- ✓ Wat vind je van het verhaal? Leg uit.
- ✓ Welke vragen roepen dit verhaal op bij jou als lezer? Noteer ze.

FIGUUR 1: EEN MINDMAP OVER HOE JE EEN MINDMAP MAAKT OP ALEXVANDAM.NL

Les 3:

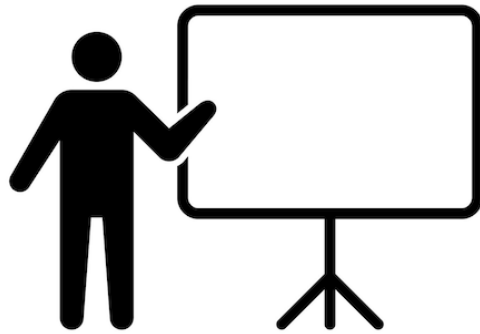
Lees deze les je tweede, zelfgekozen verhaal. Beantwoord na afloop de bovenstaande vragen als tweetal. Als je vorige keer een verslag schreef, maak je nu een mindmap. Als je vorige keer een mindmap maakte, schrijf je nu een verslag. *Als je klaar bent, ga dan door met les 4.*

Les 4:

Je hebt nu samen twee verhalen gelezen. Kies één van deze verhalen. Over welk (klimaat)probleem wil je meer weten? Over dit probleem of de aanpak daarvan ga je achtergrondinformatie zoeken. Dus gaat het verhaal over wateroverlast door klimaatverandering? Dan zoek je dáár informatie over op.

- a. Stel om te beginnen twee of drie vragen die je wil beantwoorden. Noteer deze in je schrift. Waar ben je nieuwsgierig naar? En hoe stel je daar goede onderzoeksvragen bij? Noteer de vragen in een logische volgorde, bijvoorbeeld van gemakkelijk naar moeilijk.
- b. Denk erover na wat een betrouwbare bron is. Zoek dit op in je lesboek of raadpleeg een website op internet. Noteer in je schrift vijf kenmerken van een betrouwbare bron. Check straks of jouw gevonden teksten hieraan voldoen.
- c. Zoek vervolgens een of twee échte teksten - geen AI - over het door jullie gekozen probleem. De teksten moeten betrouwbaar zijn en (deels) antwoord geven op jullie onderzoeksvragen. Zoek naar bronnen via een zoekmachine als Google. Of, nog beter: gebruik een krantenbank als [LexisNexis](#), dat beschikbaar is op Nederlandse scholen.
- d. Sla de bron(nen) op of print ze uit.
- e. Lees de bron(nen) en markeer informatie die je nuttig vindt.
- f. Reflecteer op de informatie die je gevonden hebt. Heb je interessante informatie gevonden? Is deze betrouwbaar? Geven de bronnen antwoord op de door jullie gestelde vragen? Zo niet, kun je altijd een bron toevoegen of vervangen.

Les 5

Presenteer je onderzoek aan de klas. Beantwoord de volgende vragen:

- ✓ Welke goede, interessante vragen heb je bedacht?
- ✓ Hoe je bent gaan zoeken en wat vond je?
- ✓ Waarom zijn jouw bronnen wel (of niet) betrouwbaar?
- ✓ Wat heb je bijgeleerd over het onderwerp?
- ✓ Hoe heeft de schrijver dit onderwerp verwerkt in het verhaal?
- ✓ Wat bereikt zij/hij met fictie dat je nooit had kunnen bereiken in een zakelijke tekst.

Je mag gebruikmaken van een PowerPoint, maar dat hoeft niet. Als je het doet, gebruik dan afbeeldingen en steekwoorden – geen hele zinnen.

Les 6:

Deze les bestaat uit twee delen. Eerst doe je samen met een klasgenoot een 'thinking skill'. Vervolgens lees je je laatste, zelfgekozen verhaal.

De thinking skill werkt als volgt. Je gaat aan tafel zitten met een klasgenoot die twee andere verhalen heeft gelezen dan jij. Samen heb je vijf verhalen gelezen: *Je mag ook niks meer* van Marc ter Horst en elk apart twee andere verhalen.

Elk verhaal is een *fictieve* wereld: de gebeurtenissen, personages en locaties bestaan alleen in het verhaal zelf. Tegelijkertijd is dit verhaal geïnspireerd op de *echte* wereld waarin we leven, zeker bij onderwerp als klimaat. De schrijvers laten elk een 'geluid' hierover horen.

Wat dit geluid is, kun jij als lezer *interpreteren*. Je denkt hierover na en weegt verschillende zaken af. Denk aan de gebeurtenissen in het verhaal, de perspectieven en verkondigde opvattingen.

Je zou een verhaal 'activistisch' kunnen noemen, als het lijkt op te roepen tot klimaatactivisme. Je zou het 'relativistisch' kunnen noemen als het klimaatactivisme *relatieveert*. Er zijn dan meer waarheden en soms moet je ook gewoon om de discussie kunnen lachen.

- Pak een wit papier, A4-formaat en knip dit in vijf stukken. Noteer op elk stukje de titel van één van jullie verhalen.
- Overleg met elkaar. Leg de verhalen in de volgorde van 'activistisch' (meest links) naar 'relativistisch' (meest rechts).
- Leg van elk verhaal uit waarom het de plek krijgt die jullie het geven. Hoe kon je aan het verhaal zien of het 'activistisch' of 'relativistisch' is? Leg dit uit.

Zijn jullie klaar, ga dan - in stilte - je derde zelfgekozen verhaal lezen. Je mag hier aantekeningen bij maken. Deze kun je vervolgens gebruiken bij de slotopdracht.

Heb je dit verhaal niet uit, dan is dat huiswerk voor de volgende les.

Les 7:

Deze les schrijf je een persoonlijke leesverslag. Beantwoord daarin de volgende vragen:

- ✓ Noteer de titel van de **bundel**.
- ✓ Noteer de titels van de **vier gelezen verhalen** en de namen van de schrijvers.
- ✓ Ga nu in op het **toekomstbeeld** dat deze verhalen schetsen. Hoe ziet de toekomst eruit in deze verhalen? Is deze 'hoopvol', zoals de titel suggereert? Of zijn er ook verhalen die jij helemaal niet 'hoopvol' vond? Leg dit uit.
- ✓ Geef je **mening**. Hoe was het om deze verhalen te lezen? Welk verhaal vond je het meest pakkend. Welk verhaal vond jij het minst pakkend? Leg uit waarom.
- ✓ Reflecteer op het **effect** van deze verhalen. Wat doet het met jou als lezer? Hoe komt dat? En zou je dit ook met een zakelijke tekst (een artikel) kunnen bereiken?
- ✓ Vertel over **jouw visie** op een onderwerp als klimaat. Is jouw kijk op klimaatverandering veranderd door het lezen van deze verhalen? Zo ja, hoe? Leg uit.
- ✓ Reflecteer kort op de **leeropbrengst** van dit project. Wat vond je van het project? Welke leerdoelen hieronder beheers je nu? En welke leerdoelen vind je nog lastig? Leg uit.

Check nogmaals de leerdoelen. Welke beheers je?

- Ik kan uitleggen hoe verschillende verhalen ingaan op klimaatverandering;
- Ik kan betrouwbare achtergrondinformatie vinden over een klimaatprobleem;
- Ik kan hier goede onderzoeksvragen bij stellen;
- Ik kan hierbij een bronnenonderzoek uitvoeren;
- Ik kan de resultaten presenteren in goed Nederlands;
- Ik kan verschillen benoemen tussen fictie en zakelijke teksten;
- Ik kan reflecteren op de waarde van fictie.